

KOMPLEMENT TILL
VINNOVA RAPPORT
VR 2008:08

KOMPLETTERANDE STUDIE TILL: POLITIKEN, OFFENTLIG VERKSAMHET - EN AV TRE PARTER I SAMVERKAN

Fyra vinnare i tidiga skeden utsedda 2008

Februari 2010

ULF WESTERBERG

KOMPLETTERANDE STUDIE TILL:

Politiken, offentlig verksamhet – en av tre parter i samverkan

Fyra vinnare i tidiga skeden utsedda 2008

Komplement till VINNOVA Rapport VR 2008:08

Februari 2010

av

Ulf Westerberg

Innehåll

1	Bakgrund	3
2	Sammanfattning	4
3	Kort presentation av processerna i studien	5
4	Erfarenheter	6
4.1	Printed Electronics Arena – PEA	6
4.2	Peak Innovation – PEAK	7
4.3	Smart Textiles – ST	9
4.4	Framtidens Bioraffinaderi – FB	10
5	Reflexioner och slutsatser	13
6	Rekommendationer	15

1 Bakgrund

I maj 2008 utsågs fyra innovationssystem i så kallade tidiga skeden som får stöd inom VINNVÄXT-programmets ram med mellan fyra till sju miljoner kronor varje år under åtta år. Sammantaget finns tolv processer som utsetts till vinnare. Denna studie är en komplettering till den studie som publicerades i juni 2008. Rapporten handlar om politikerns och de offentliga verksamheternas roll i regionala innovationssystem. I den första studien hade 52 personer och i denna ytterligare 14 personer intervjuats som underlag för redovisningar och slutsatser av deras erfarenheter.

Bland dessa personer finns företrädare för de politiska ledningarna i kommuner och landsting, ledningarna för dess förvaltningar samt ansvariga inom statliga och regionala myndigheter som är engagerade i de utvalda processerna.

2 Sammanfattning

Erfarenheterna från de fyra senaste VINNVÄXT-vinnarna skiljer sig inte särskilt mycket från de som redovisats i den föregående studien. Uppenbart är dock att alla fyra initiativen på flera och i viss mån på olika sätt uppvisar att de är processer i tidigare skeden än sina föregångare. Detta helt enligt de kriterier som gällde för deras del.

Alla fyra visar på en stor utvecklingspotential och starkt engagemang. Processerna har stärkts organisatoriskt och åtgärder för att utveckla och bredda samarbetet i de funktionella regionerna pågår eller är planerade.

TH-samverkan anses genomgående vara en framgångsrik samarbetsform som hör framtiden till.

Kravet på att de vinnande processerna ska integrera genusperspektiv i sitt utvecklingsarbete får genomgående starkt stöd. Genusmedvetandet inom VINNVÄXT-programmet förefaller ha stärkts.

Samtliga intervjuade är liksom tidigare mycket positiva till VINNVÄXT-programmet och dess tävlingsmoment. Utlysningen bidrog starkt till kraftsamling och att spetsa processerna. De interaktiva processerna som uppstått mellan lokala/regionala initiativ och en central kravställare har skapat dynamik och varit lärorik. Processen har också bidragit till att utöka internationella kontakter och samarbete. Flera intervjuade pekar på att vinsten, förutom uthålligt ekonomiskt stöd också gav status och prestige som bidragit till att mobiliseringen kunnat upprätthållas.

Alla intervjuade anser att det är en god idé att fortsätta med utlysningar inom VINNVÄXT-programmets ram eller genom liknande program.

Studien utmynnar i ett antal rekommendationer: De fyra studerade processerna har mycket att lära av tidigare vinnare, särskilt när det gäller att stärka och utveckla de funktionella regionerna och formerna för TH-arbetet.

VINNOVA bör fortsätta att verka för aktiviteter kring politikernas, de offentliga verksamheternas roll i den regionala tillväxtpolitiken och utveckling av regionalt ledarskap.

Inom VINNVÄXT-programmets ram bör fortsatt uppföljning göras om vunna erfarenheter och dokumenteras för att spridas inom VINNVÄXT-programmets ram och till aktörer inom politik, offentliga och andra verksamheter.

3 Kort presentation av processerna i studien

Printed Electronics Arena – PEA

PEA i Norrköpingsregionen finansieras med fyra miljoner kronor per år i upp till åtta år. PEA utvecklar innovativa produkter baserade på banbrytande forskning inom tryckt elektronik, det vill säga använder konventionella tryckmetoder för att snabbt, enkelt och billigt producera elektronik.

Peak Innovation – PEAK

PEAK i Jämtland finansieras med fyra miljoner kronor per år i upp till åtta år. PEAK utgår från regionens styrkeområde inom turism, skidåkning och friluftsliv och tar genom kunddriven forskning och innovation fram nya produkter och tjänster över olika branschgränser.

Smart Textiles – ST

ST i Sjuhärad (regionen runt Borås) finansieras med sju miljoner kronor per år i åtta år. Smart Textiles har tagit regionens mångåriga tradition av textil och konfektion ett stort steg vidare till ”Smarta Textilier”, baserade på ny forskning och teknologi, nya produkter och nya material.

Framtidens Bioraffinaderi – FB

FB i regionen kring Örnsköldsvik finansieras med fyra miljoner kronor per år i upp till åtta år. Framtidens Bioraffinaderi utvecklar ny kunskap, ny teknologi och biobaserade, så kallade gröna produkter, kemikalier och drivmedel samt nya energilösningar ur industriella procesströmmar.

4 Erfarenheter

4.1 Printed Electronics Arena – PEA

Bland de offentliga verksamheterna är det Norrköpings kommun som hittills förefaller vara den aktör som varit mest delaktig i processen. Triple Helix - samarbetet (TH) verkar dock vara mindre utvecklat än bland tidigare vinnare. Medvetenheten inom processen om detta har lett till diskussioner som resulterat i en omorganisation av lednings- och styrgrupperna för att bli stärka TH-samverkan. Representationen sker nu på en högre nivå för att bli mer beslutsmässig.

Engagemanget från andra delar av den funktionella regionen förefaller mindre utvecklat.

Medfinansieringen från Norrköping kommuns sida har skett genom forskningsstiftelsen som byggdes upp med medel som frigjordes i samband med att det egna energibolaget såldes. Detta kan vara en bidragande orsak till att medverkan inte på något sätt ifrågasatts vare sig partipolitiskt eller av andra branscher eller intressenter. Eftersom pengarna i forskningsstiftelsen börjar ta slut måste finansieringsfrågan på sikt lösas.

Universitet, forskningsinstitut och näringsliv förefaller vara de som drivit på mest från början vilket givit god legitimitet för kommunen att ansluta sig. Linköpings universitet sägs vara bra att samarbeta med och duktiga på att fullfölja sin tredje uppgift. Universitetets utvidgning och expansion i Norrköping kan ha haft en viss ömsesidig påverkan genom PEA-initiativet. I ett tidigare skede var det mest utbildning som gavs av universitetet medan viss spetsforskning under senare tid förlagts till staden. Samarbetet mellan Norrköping och Linköping har utvecklats positivt under senare år bli utifrån en växande insikt om hur man kan komplettera varandra.

Det har inom regionen funnits en tradition av god samverkan mellan samhälle och näringsliv och senare akademi. Norrköping, som tidigare varit en utpräglad industristad, är inte något typiskt brukssamhälle. Anledningen är att det funnits många industrier och inom olika branscher. Ändå finns, enligt en av de intervjuade, något kvar av den positiva sidan av bruksmentaliteten som lojalitet med den egna bygden och viljan att bidra till en positiv utveckling för regionen. Samverkan har tidigare oftast skett på informell grund.

Genomgående upplever man att TH är ett mycket bra och nödvändigt sätt att samarbeta. Flera processer som uppbyggnaden av ett Visualiseringscentrum med klusterförening ut i Europa och Interaktiv teknik befruktar varandra tillsammans med PEA att arbeta i TH-liknande samarbete. VINNVÄXT-logiken passar väl in och kan utvecklas vidare. Medverkan och erfarenheter från Hälsans nya verktyg uppges varit stimulerande. Närheten mellan aktörerna i Norrköping understryks underlätta samverkan. En fråga

man kan ställa sig är hur det påverkar samarbetet med andra aktörer inom den funktionella regionen.

TH-samarbetet bedöms bygga broar, vidga vyerna, skapa respekt och tillit mellan aktörerna. TH-aktiviteterna inom PEA för att bredda kontaktytorna mellan TH-aktörerna förefaller hittills vara mindre utbyggda, men finns enligt uppgift inom kommunen mer informellt där politiker också deltar bl a vid särskilda kontaktmiddagar, måndagsluncher och fikaträffar. Det anses viktigt för regionen att den akademiska världen kommer ut på plan. Instämmande ges i att TH-medverka borde meritera i akademiska karriärer.

Utlysningen anses haft stor betydelse som katalysator i samarbetet och varit pådrivande för aktörerna i processen. Ansökningsarbetet och planeringsbidraget var viktigt för att formulera och spetsa processen. Den ovanligt långa uthålligheten i stödet är av mycket stor betydelse och bidrar till att de olika kulturerna och tidsperspektiven kan överbryggas. Någon nämnde att kvartalskapitalismen är ute och att långsiktigt byggande av attraktiva regioner där olika intressenter deltar är nödvändigt för framtiden. Det påpekas också att det är viktigt med aktiviteter så att ungdomar får visa upp sig och vinna respekt inte minst i internationella sammanhang.

Det är svårt att se något samband mellan PEA och samhällsplaneringen i stort vid sidan om utbildning och forskning.

PEA har bidragit till att man i dag är bättre på att prioritera och fokusera i regionutvecklingen.

Tävlingsmomentet får stark support. ”Vill man kvala in till VM måste man satsa på de bästa”. Vinsten ger status och resurser som lyfter processen till en betydligt högre nivå.

Det är bra att det finns ett krav med genusintegrering. Någon tyckte bara att det är synd att det behövs, men nödvändigt.

VINNVÄXT får högt betyg. Gärna mer av liknande som förstärker långsiktighet och uthållighet.

4.2 Peak Innovation – PEAK

Flera insatser har under åren gjorts som bidragit till att turistnäringen fått en mycket stark ställning i länet. Uppfattningarna skiljer sig när det gäller vem eller vilka som varit mest pådrivande för att initiera och utveckla Peak-processen. Både Östersund och Åre anser sig varit pådrivande tillsammans med Mittuniversitetet och sedermera med näringslivsplattformen Peak Business and Sports. Krokoms kommun anslöt sig senare. Flera betonar vikten av att bredda samverkan, vidga regionen och samarbeta över gränser. Den kommunala basen räcker inte för att åstadkomma ett tillräckligt bra resultat för de egna kommunmedborgarna.

Det finns ett naturligt samarbetsband mellan kommunerna längs E-14. Östersund, Krokoms och Åre. Berget finns i Åre, som är den största magneten. I Krokoms handlar det mest om jakt, fiske och vildmark samtidigt som man hittills mer diffust ser möjligheterna i Peak. Men mer engagemang utlovas.

Fler intressenter vill vara med vilket föranlett en diskussion inom initiativet om hur många som bör vara med för att inte riskera att det blir mer kvantitet än kvalitet. Under föregående år verkade energin av olika anledningar ebbat ut i processen. Efter en nystart, ny processledare och förändringar i ledningsstrukturen har engagemanget återvänt - bättre än tidigare. En orsak till detta uppgavs varit den stora prestigeförlust för regionen som uppstått om Peak kört ur redan efter första portarna.

Ansökningar för EU-stöd och bildandet av partnerskap i regionen har förstärkt strukturen och intresset för TH-samarbetet. TH-samarbete har inte tidigare prövats i någon större utsträckning. Peak är därför ett viktigt test som kan bli ett starkt föredöme. Inom turistbranschen finns ett stort antal småföretag som tidigare saknat gemensamma forum som Peak nu skapar. Särskilt bland de mindre företagen finns ofta motstånd eller liten förståelse för meningen med samarbete med eller anställning av akademiker. Men inställningen håller på att förändras. De nya kontaktvägarna gör universitetet öppnare och synliggör möjligheterna för företagarna själva och deras anställda att utbilda sig för en effektivare verksamhet. Inom Peak talar man om Quatro Helix där den svenska idrottsrörelsen är en fjärde viktig samarbetspartner.

Även om samarbete mellan de olika aktörerna tidigare varit svagt utvecklat finns numer en bred och stark kompetens när det gäller samarbete kring stora evenemang. En intressant utveckling av initiativet är Landstingets visade intresse att ansluta sig för att utveckla kompetensen kring idrottsskador och andra medicinska områden med anknytning till turismen. En ledande sådan kompetens skulle kunna skapa en framtida tjänsteexport.

En samhandlingsgrupp under landshövdingens ledning har bildats och ska utgöra ett brett och strategiskt samverkansnätverk där regionens centrala aktörer deltar. Samhandlingsgruppens huvudsakliga uppgift är spridning av processen och påverkan, samt samordning och nätverkande mellan olika aktörer och intressenter inom innovationssystemet. Gruppen, som består av ca 30 personer, träffas 5-6 gånger per år. Under processperioden kommer fler aktörer/organisationer att tas in allt eftersom att verksamheten etableras och utvecklas.

Utlysningen anses ha varit en extra drivkraft. Vinsten gav status och har fungerat som spegel ut mot världen. Peak ska bli en språngbräda för att nå visionen om att regionen år 2016 är den europeiskt ledande miljön för forskning och affärsutveckling inom turism, sport och friluftsliv. Enigheten har sedan länge varit stor i regionen om att turismen är ett mycket viktigt tillväxtområde. Även inom andra branscher är man medveten om att en framgångsrik Peak kan vara av stor betydelse för den egna utvecklingen och möjligheter att t ex rekrytera kompetent personal. Men varnande röster finns också för

att kritiken mot en för ensidig satsning kan komma. Någon säger att Peak redan blivit ett föredöme och en blåslampa medan någon tycker det är för tidigt att veta om Peak kan bli ett föredöme. Det ansågs vara bra att söktiden var lång så att en nödvändig kraftsamling och trimning kunde åstadkommas.

Olika kulturer och svag kunskap om varandras olika villkor uppges av någon tidigare varit ett problem medan en annan intervjuad inte tycker det varit något problem. Men man är överens om att Peak-processen varit mycket lärorik för många.

Uthålligheten har stärkts väsentligt och ökat takten i utvecklingsarbetet som en del av samhällsplaneringen. Arbetet med Peak har bidragit till bättre fokusering. I Östersund sägs att engagemanget för Peak också trängt ner i de kommunala förvaltningarna.

Tävlingsmomentet är bra, nödvändigt, ställer krav och bidrar till kraftsamlingen och en spetsning av visionen. Vinsten ger kassaförstärkning, men kräver också en egen rejäl kassa. Det kan vara svårt för små kommuner att kunna satsa motprestationer och därmed svårigheter att medverka i spetsutveckling. EU-pengar kan ge möjlighet till ytterligare uppväxling. Ska man bygga en attraktiv region är det väsentligt att visa vad man är bra på och kan bli ändå bättre på.

VINNOVA ska vara tuff och kanske tuffare som central tävlingsanordnare. Men det är nödvändigt att initiativen bygger på lokala/regionala krafter. Samarbetet med VINNOVA upplevs som ovanligt obyråkratiskt och borde vara ett föredöme för andra statliga myndigheter som annars är bra på att leverera fallgropar för dem man ska stödja. VINNVÄXT-metoden är ”kanonbra”. Bör fortsätta efter en tid. Kanske en metod att pröva i Östersjöområdet.

4.3 Smart Textiles – ST

Initiativet upplevs som en korsbefruktnings mellan flera intressenter. Högskola/universitet är kanske de som varit - och på gott och ont - är mest pådrivande. Frågor kom upp om det finns risker i om akademierna kan vara för dominanta, särskilt på sikt. De offentliga verksamheterna har i antal en mycket svag representation även om de intervjuade menar sig ha god information och insyn. Kommunerna i den närliggande regionen finansierar sin delaktighet genom kommunalförbundet i Sjuhärad. Sjuhärad är en av fyra delregioner i Västragötalandsregionen. I styrgruppen för processen är det endast kommunalförbundet och Västragötalandsregionen som representerar politiken och på tjänstemannanivå.

Utlysningen fungerade som en lockelse som var svår att stå emot. Gav fart på högskola/universitet som med den i ryggen kunde forcera arbetet. De akademiska miljöerna uppfattas inte tidigare varit särskilt tydliga i sin tredje uppgift att stödja regional utveckling.

I en region där den genomsnittliga utbildningsnivån traditionellt varit relativt låg har insikten om tillgång på högre utbildning och forskning ökat under senare tid. Öppnare

universitet och den expanderande högskolan i Borås har bidragit till att intresset och nödvändigheten för samarbete har ökat, också bland småföretag,

Regionen kännetecknas av många små och medelstora företag utan att någon direkt varit mer dominant än andra. Därför existerar inte någon typisk bruksmentalitet, men textil och teko var mycket dominerande branscher tidigare som under senare decennier genomgått flera strukturomvandlingar som radikalt förändrat förutsättningarna. Helt nya material och tillämpningar har kommit in i bilden. Branschen är paradoxalt nog t ex den största metallanvändaren i regionen. Olika delar av produktionen sker i skilda delar i världen. Handel och logistik har därmed utvecklats till stora verksamheter i Sjuhärad som komplement till tekobranschen som ett led i distributionskedjan. Det finns en tradition av samverkan mellan näringsliv och samhälle medan akademi tidigare varit frånvarande. Denna samverkan har då varit av ad hoc- karaktär och informell.

Överensstämmelsen är stor om att TH är en bra och nödvändig samarbetsform, som kan och behöver utvecklas och spridas. Utgångspunkten måste vara de lokala samhällena. Samförståndet utgår från en hyggligt gemensam analys om hur vardagen ser ut. En viktig del av en aktiv TH är att det finns arenor där ”äktenskapslöftena” upprepas och förnyas. Konkreta problem löses bäst tillsammans och när det sker skapas engagemang. Ibland har det mer allmänt uppstått trötthet inför viss tröghet och stelbenthet, men det finns också ett mervärde i processer, även om de tar tid. Samarbetet har ökat medvetenheten om aktörernas olika roller och olika villkor. Någon underströk vikten av, precis som i fotboll (Elfsborg), en professionell tränare/ledning.

Det finns en mycket stor enighet kring satsningen på ST. Borås stad, som är det geografiska navet i processen, ser att de kan få stor nytta av en framgångsrik process. Men menar också att de omgivande kommunerna har mycket att vinna på att vara delaktiga i att bygga en gemensamt attraktiv region. Marks kommun har alltid haft en bättre arbetsmarknad än omgivningen, men ligger nu sämre till. Satsningen har inte varit partiskiljande.

Någon säger att ST varit en ”grym plog” i flera sammanhang och som genererar ”goa” spiraler. Andra anser att ST ändå bara är i början av sin process varför det är för tidigt att säga att den har blivit en förebild. Än så länge är den mer som en lärobild. Någon tyckte, i positiv mening, att ST blivit regionens nya kelgris.

Att VINNVÄXT är riggat som en tävling anses jättebra och något bättre alternativ är svårt att se. Programmet känns framgångsrikt och stärker självmedvetenheten bland vinnarna. I den mån staten ska dela ut stöd regionalt, menar någon, så förefaller det mycket bättre att koncentrera insatserna än att smeta jäms över. Det är då också väsentligt att inte en enda analys ska gälla för hela landet.

4.4 Framtidens Bioraffinaderi – FB

Grunden för FB i Ö-vik lades i ett visionsarbete som startade redan i mitten på 90-talet - Vision 2008. I Umeå startades 2002 en tillväxtallians för att definiera tillväxtområden.

Tankarna på ett BIO-kombinat föddes i Ö-vik som en del i visionsarbetet för att definiera omställningen för ett samhälle bortom oljan.

Tidigare uppger man att det funnits viss inåtvändhet inom skogsbranschen som under senare tid har förändrats. Stora forskningsanslag från SCA, avknoppningar från de större skogsföretagen, öppnare och mer framsynta företagsledningar har bidragit till nytänkande och ökat engagemang i forskarvärlden.

Forskare behövde testa ny teknik och rön i verkligheten vilket passade väl in i tankarna kring att utveckla ett biokombinat. Umeå kommun blev inbjuden att delta. Tanken var att vidga regionen till en bredare bas för att bygga långsiktigt och stabilt.

För att förverkliga sin vision i Ö-vik såg man också över sin egen organisation i kommunen som från tillväxtpunkt ansågs svagt fokuserad. En tillväxtavdelning är etablerad i en särskild byggnad där också andra verksamheter med betydelse för tillväxt är lokaliserade, som t.ex plan- och byggkontor. Också andra aktörer, som Företagarna, har sina lokaler i samma byggnad. Det dagliga umgänget i fikarummet och närheten till viktiga medspelare underlättar och snabbar upp processerna. I stället för den normalt vertikala organisationsmodellen, där ansvar och belöningssystem rinner upp och ner - som i stuprör - försöker man här skapa ett horisontellt samarbete - som i hängrännor - utifrån väl definierade och gemensamma mål. Devisen skulle kunna formuleras som att vätskor och idéer sprider sig bättre och vidare horisontellt än vertikalt. Lätt att säga. Svårare att göra. Men målen i vision 2008 hade uppnåtts redan 2004.

Umeå har under längre tid spejlat efter bra idéer och bl. a lärt sig från Blekingeexemplet. Kommunen har ett starkt närings- och planeringsutskott som får information från FB minst en gång om året. En nära samverkan finns med forskarmiljön i kommunen. Umeå är en kommun som anser sig ha stor fördel av sitt universitet. Kreativa miljöer skapas enligt Richard Florida av de tre t.na. Teknologi, Talang och Tolerans. Mycket av dessa påstås nu finnas i Umeå.

Olika ansatser till TH-samarbete har funnits tidigare både i Ö-vik och Umeå. Utlysningen var betydelsefull och enligt någon oerhört viktig. Utan den hade det blivit svårt att samla alla aktörer till den kraftsamling som nu är etablerad. En viktig uppgift var att ”gemensamt klä bruden”. Friaren i Stockholm kunde inte stå emot. Initiativet har stark bärkraft och hade säkert blivit av utan vinst, men i en annan skala. Vinsten blev en bekräftelse, stärkte varumärket och snabbade upp processen. Man har lärt sig att kunna leva på egna meriter. ”Vi kan”. Ger identitet och självförtroende. Företagen blir mer och mer beroende av närmiljön. Därför blir det mer och mer viktigt att i nära samverkan bygga sin region med god attraktionskraft.

Samstämmigheten är stor om att TH är ett framgångsrikt och nödvändigt sätt att arbeta för framtiden. Det känns som en naturlig utveckling.

TH öppnar upp och i processen skapas ett ömsesidigt ansvarstagande och ökad respekt för varandra. Umeå universitet har förstått värdet av att liera sig med näringslivet. FB

har bidragit till att fler professurer har inrättats och förlagts till Ö-vik. Processer skapar mötesplatser.

FB har bidragit till att en Kemiskola för tonåringar inrättats i Ö-vik. Likaså innebär medverkan i FB tillsammans med annat tillväxtengagemang ett lärande som kontinuerligt utvecklar de näringspolitiska insatserna.

FB är en process i ett tidigt skede, vilket märks när det gäller att den funktionella regionen behöver stärkas. Samarbete är hyggligt etablerat med Kommunförbund och Länsstyrelse i Västernorrland medan kontakterna med myndigheter och företag i Västerbotten behöver utvecklas. TH förefaller vara väl utvecklat i respektive kommun men svagare för hela regionen och i den direkta knytningen till FB. Mötesplatser och gemensamma arenor finns och intresset för att utveckla dessa vidare är stort. Det behövs också en folklig förankring som processen har ansvar för. TH ska ge energi åt processen. Trots den ekonomiska krisen finns ett starkt engagemang för att jobba gemensamt för framtiden. Energi- och klimatmedvetenheten ligger i tiden vilket någon menar också stärker engagemanget för FB.

I Ö-vik poängterar man vikten av att TH har en egen ”själ” som grundar sig på fyra grundpelare.

- 1 Ingen medverkar som representant för sin grupp.
- 2 Horisonten är långsiktig, minst tio år.
- 3 Uthållighet och underifrånperspektiv.
- 4 Syftet är att skapa fler arbeten.

Det kan vara en fördel att vara i ett tidigt skede innan aktörer hunnit positionera sig.

Inga partipolitiska ifrågasättanden har hittills förekommit. Ingen uppger att det skulle finnas några särskilda problem med de olika kulturerna hos de tre aktörerna inom TH.

Tävlingsmomentet i VINNVÄXT-programmet får högt betyg. Utvald kvalitet i ädel tävlan, i proffsigt arrangemang ger status. Nödvändigheten av fokusering har stärkts under resans gång. Men varning för att Sverige ska bli någon allmän ”melodifestival”. Men så länge det handlar om att få ihop större lag för att bli i världsklass är det mycket bra. Stöd till de krafter som ser till att det växer, ger rätt signaler. Processen ger också bra träning inför ansökningar till EU. Det är viktigt att observera vad som sker med dem som inte vinner. För mycket tappade sugar kan bli problem.

Kravet på genusmedvetet utvecklingsarbete bejakas och anses betydelsefullt. Att räkna huvuden är samtidigt fortfarande viktigt. Exempel på kvinnor som engagerar sig och tar för sig i processen omvittnas. I Umeå uppges att det inte går att göra någonting utan att genustänkandet finns med.

Gärna fler VINNVÄXT-utlysningar för att skapa goda exempel och lärande.

5 Reflexioner och slutsatser

Erfarenheterna inom de fyra processerna skiljer sig inte mycket från hur de intervjuade i den första studien uppfattade sina erfarenheter.

Uppenbart är dock att alla fyra initiativen på flera och i viss mån på olika sätt uppvisar att de är processer i tidigare skeden än sina föregångare. Detta helt enligt de kriterier som gällde för deras del.

Alla fyra visar på stor utvecklingspotential och starkt engagemang. Tillfälliga svackor i engagemanget har åtgärdats. Precis som de tidigare vinnarna har i flera fall förändringar gjorts i processledning och processledare bytts ut. Dessa förändringar förefaller ha kunnat ske i enighet och utan större dramatik.

Svagheter ligger i att de funktionella regionerna ännu inte är tillräckligt utvecklade eller inte är i optimal balans. De tre benen i TH finns, men med olika styrka och engagemang. Behoven av utveckling och förstärkning i dessa avseenden verkar dock vara hyggligt kända och planerade att åtgärdas.

För PEA:s del behöver sannolikt både den funktionella regionen stärkas och utvecklas liksom TH-samarbetet. Norrköping är det geografiska navet och bör så förmodligen vara. Närheten mellan aktörerna betonas som en fördel, men behöver då balanseras med insatser som stärker samverkan med andra aktörer och delar av regionen.

När det gäller Peak är man efter vissa inkörningsproblem på god väg att hitta formerna för samordning och att skapa de gemensamma arenor som är viktiga för att TH ska fungera på ett bra sätt. Engagemanget i hela den funktionella regionen och hur den ska se ut förefaller ännu inte ha satt sig och behöver förstärkas.

Politiken, de offentliga verksamheterna ser ut att vara något perifera inom ST i jämförelse med näringsliv och särskilt akademierna. Detta har kanske varit nödvändigt inledningsvis, men kan behöva ses över på sikt för att skapa en bättre balans och dynamik mellan alla medverkande aktörer.

FB är en process med starkt engagemang och aktiv delaktighet framförallt från Örnsköldsviks kommun. Många arenor finns för TH-samarbete inom FB och i andra sammanhang i kommunen. Den funktionella regionen i sin helhet behöver stärkas och samarbetet med flera aktörer särskilt i Västerbotten behöver utökas. Ett sådant arbete pågår.

Att arbeta i TH-samverkan anses vara en framgångsrik samarbetsform som hör framtiden till.

Kravet på att de vinnande processerna ska integrera genusperspektiv i sitt utvecklingsarbete vinner genomgående starkt stöd. Jämfört med intervjuerna som

gjordes för ca två år sedan förefaller denna medvetenhet vara mer genomtänkt och bättre förankrad än tidigare. Iakttagelsen kan vara ett tecken på att genustänkandet satt sig starkare inom VINNVÄXT-programmet och dess medaktörer.

Samtliga intervjuade är liksom tidigare mycket positiva till VINNVÄXT-programmet och dess tävlingsmoment. Utlysningen bidrog starkt till kraftsamling och att spetsa processerna. De interaktiva processerna som uppstått mellan lokala/regionala initiativ och en central kravställare har skapat dynamik och varit lärorik. Processen har också bidragit till att utöka internationella kontakter och samarbete. Flera intervjuade pekar på att vinsten, förutom uthålligt ekonomiskt stöd också gav status och prestige som bidragit till att mobiliseringen kunnat upprätthållas.

Alla intervjuade anser att det är en god idé att fortsätta med utlysningar inom VINNVÄXT eller genom liknande program.

6 Rekommendationer

- De fyra studerade processerna har mycket att lära av tidigare vinnare, särskilt när det gäller att stärka och utveckla de funktionella regionerna och formerna för TH-arbetet. De har i sin tur en del att lära ut till sina föregångare. VINNOVA har en viktig uppgift att främja utbyte mellan processerna och fortsätta att ordna erfarenhetskonferenser i detta syfte.
- VINNOVA bör fortsätta att verka för aktiviteter kring politikernas, de offentliga verksamheternas roll i den regionala tillväxtpolitiken och utveckling av regionalt ledarskap. Mot bakgrund av de erfarenheter som samlats från VINNVÄXT-processerna bör medverkan från VINNOVA erbjudas vid konferenser och seminarier i ämnet.
- Inom VINNVÄXT-programmets ram bör fortsatt uppföljning göras om vunna erfarenheter och dokumenteras för att spridas inom VINNVÄXT-programmets ram och till aktörer inom politik, offentliga och andra verksamheter.

VINNOVA är en statlig myndighet
med uppgift att främja hållbar tillväxt
genom finansiering av behovsmotiverad forskning
och utveckling av effektiva innovationssystem.

VERKET FÖR INNOVATIONSSYSTEM – SWEDISH GOVERNMENTAL AGENCY FOR INNOVATION SYSTEMS

VINNOVA, SE-101 58 Stockholm, Sweden Besök/Office: Mäster Samuelsgatan 56
Tel: +46 (0)8 473 3000 Fax: +46 (0)8 473 3005
VINNOVA@VINNOVA.se www.VINNOVA.se